

Průřezové téma: **Společnost pro všechny**

Očekávaný výsledek učení: PTS-000-000-ZV9-004

Zvažuje potřeby lidí v obtížných situacích a navrhuje, jak posilovat rovné příležitosti a soudržnost společnosti ve svém okolí i ve světě.

Popis úrovně **SPLNĚNO**

- Posoudí, jak se žije člověku, který je ve společnosti diskriminován, odmítán nebo nazírán předsudečně.
- Vyjádří, proč je důležité podporovat rovné příležitosti pro všechny a jaký má význam vzájemná solidarita mezi lidmi, spolupráce, respektující soužití a mír.
- Navrhne možná řešení, která by mohla naplnit potřeby lidí v konkrétních situacích, a opatření přispívající ke snižování nerovností v jeho okolí a posilování rovných příležitostí.
- Svým jednáním a chováním prosazuje rovné zacházení a rovné příležitosti a přispívá k naplňování lidských práv.

Židle pro každého

Autorka materiálu: Petra Skalická

Anotace

Ilustrace *Židle pro každého* pomáhá žákům porozumět, jak se mohou cítit lidé, kteří jsou ve společnosti znevýhodnění nebo vyloučení. Prostřednictvím metafor „prázdných židlí“, sledování krátkého filmu a skupinové práce přemýšlejí o překážkách, s nimiž se tito lidé mohou potýkat, a hledají způsoby, jak jim pomoci cítit se ve škole přijímaní a jak podporovat rovné příležitosti pro každého. Ilustrace rozvíjí empatii, podporuje respekt k druhým a vede žáky k přesvědčení, že i oni mohou přispět ke změnám ve svém okolí. Vztahuje se k průřezovému tématu *Společnost pro všechny* a přispívá k rozvoji klíčových kompetencí k občanství a udržitelnosti (*Aktivní občanství a přesvědčení o vlastním vlivu a Odpovědné rozhodování a jednání*) a osobnostní a sociální (*Empatie a porozumění druhým*).

Popis realizace

1. Ve třídě před vámi stojí dvě prázdné židličky. Představ si, že jsou pomyslně určené pro nové spolužáky:
 - jeden z nich se pohybuje pomocí vozíku,
 - druhý nemluví dobře česky, protože jeho mateřský jazyk je odlišný.

Oba se někdy cítí vyloučení ze společnosti, diskriminovaní nebo mají zkušenost s tím, že na ně ostatní nahlízejí s předsudky.

Zamysli se:

Kdo další se může ve společnosti cítit podobně?

Kdo ještě by mohl sedět na některé z těchto dvou židliček?

Napiš svůj návrh na lísteček. Stačí krátký popis – např. „někdo, kdo...“. Polož lísteček na jednu z prázdných židliček.

Až budou všechny lístečky na místě, společně si přečtete, kdo všechno by mohl na těchto židličkách sedět.

2. Teď se společně se spolužáky podívej na krátký film [Šárka a Tereza](#). Budeš sledovat příběhy těchto dvou dívek. Každá vyrůstala v jiném prostředí, měla jiné podmínky a zažila jiné překážky.

Při sledování filmu zkus přemýšlet nad těmito otázkami:

**Jaké pocity mohly asi Šárka a Tereza zažívat?
Co ovlivnilo jejich životní cestu?
Co jim pomáhalo překonávat překážky a jít svou cestou?**

Po filmu si k otázkám napiš na papír pár poznámek nebo odpovědí. Popovídej si o tom ve dvojicích a pak v celé třídě.

Představ si, že by Šárka nebo Tereza přišly k vám do třídy a sedly si na jednu z těch dvou židliček.

Co by jim pomohlo, aby se tu cítily dobře?

3. Vzpomeň si na lístečky, které jste na začátku pokládali na židličky. Na každém lístečku je člověk, který může žít s nějakým znevýhodněním – třeba proto, že pochází z určitého prostředí, že je pro něj kvůli zdravotnímu stavu něco obtížnější nebo se k němu ostatní nechovají fér.

Rozdělte se do skupinek po 3–4 žácích a náhodně si vylosujte jeden lísteček ze židliček (nebo si vyberete jeden, který vás osloví). Vaším úkolem je společně odpovědět na dvě otázky:

**S jakými překážkami se může tento člověk potýkat, když přijde do nové třídy či školy?
Co by mu mohlo pomoci, aby se u nás cítil dobře a bezpečně?
Co může udělat naše třída nebo škola, aby měl stejné šance jako ostatní a cítil se přijatý?**

Své odpovědi napište na papír nebo vytvořte plakát. Nakonec si vzájemně představíte, co jste vymysleli.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k občanství a udržitelnosti Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování) KOB-PCP-000-ZV9-001	Účelně uplatňuje přímou činnost svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.	- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků na dění okolo nich, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor - podněcuji žáky k sledování a hodnocení různých událostí v místě, regionu, zemi i světě - navozuji situace umožňující porozumět potřebám, postojům a zájmům druhých – využívám vžívání se do rolí a postojů jiných (např. rollové hry) - vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro otevřenou diskusi o významu vlastní aktivity, demokratických postupů, respektování a uplatňování práv, uplatňování různých zájmů – představuji jim a nechávám je navrhnout různé příklady, facilituji diskusi žáků a využívám osvědčené diskusní techniky
KK k občanství a udržitelnosti Odpovědné rozhodování a jednání KOB-ODP-000-ZV9-001	Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.	- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor - podněcuji žáky ke kladení otázek a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení argumentace - stavím žáky před dilemata týkající se sociální, ekonomické a environmentální spravedlnosti a podněcuji je k zaujetí odůvodněných stanovisek, k argumentaci a diskusi (např. formou vhodné diskusní aktivity); v případě potřeby vyjádřím a odůvodním i svůj odůvodněný pohled a názor, ale nemanipuluji

KK osobnostní a sociální Empatie a porozumění druhým KOS-EMP-000-ZV9-001	<i>Vyrovňuje se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.</i>	- uvědomuji si, že jsem pro žáky aktivním vzorem etického chování a empatie - ve výuce v rámci různých témat věnuji pozornost otázkám etiky a mezilidských vztahů a provázím žáky diskusí o situacích, které vyžadují empatii a respekt - vědomě pracuji s vlastními předsudky - představím žákům příběhy, které zdůrazňují důležitost respektu k odlišnostem
--	--	--

Metodický komentář pro učitele

Při práci s lekcí *Židle pro každého* je důležité postupovat citlivě s ohledem na složení konkrétní třídy. Pokud je mezi žáky někdo, kdo by se mohl poznat v roli člověka zažívajícího diskriminaci, předsudky nebo vyloučení, zvažte, jak lekci uchopit a přizpůsobit tak, aby se cítil bezpečně a podpořeně. Vhodně vedená lekce může naopak posílit jeho přijetí a podpořit empatii v třídním kolektivu.

Pokud žáci v úvodní části tápou, koho by na židli mohli posadit, je možné jemně nabídnout nápovědu, například zmínit někoho z různého kulturního prostředí, s různým náboženským vyznáním, vyrůstajícího v pěstounské péči, se zdravotním znevýhodněním (např. sluchovým či zrakovým) nebo žijícího v náročné sociální či ekonomické situaci. Důležité je, aby žáci neuváděli konkrétní jména spolužáků. Podněty mohou být sdíleny i anonymně (např. vhašováním lístků do krabice).

Diskuse po filmu by měla být vedena otevřeně a nehodnotícím způsobem. Učitel může zapisovat postřehy žáků na tabuli, např. do sloupců „Pocity – Překážky – Podpora“.

Smyslem celé ilustrace není hledat „správné řešení“, ale rozvíjet citlivost, vnímavost a aktivní přístup žáků k tomu, jak mohou ovlivňovat atmosféru a férové prostředí ve svém okolí.

Inspirací pro tvorbu ilustrace je lekce *Židličky*, která byla vytvořena v rámci projektu *Respekt nebolí* a jejíž autorkou je Nina Rutová. Projekt *Respekt nebolí* byl realizován organizací *Člověk v tísni*, zde je původní lekce: [Výuková lekce Židličky – Člověk v tísni](#).

Popis ověřování

Učitel během jednotlivých aktivit ověřuje, jak žáci reagují, co sdílejí, s jakými nápady přicházejí. V úvodní části sleduje, zda žáci navrhuje různé příklady lidí, kteří mohou být ve společnosti znevýhodněni (skrze obsah lístečků nebo při společném sdílení), a zda k nim přistupují s respektem. Při diskusi po filmu učitel pozoruje, jestli žáci rozpoznají překážky, které hlavní postavy zažívají, a zda vyjádří jejich možné pocity. Zároveň si všímá, zda žáci pojmenují příčiny nespravedlnosti, s níž se lidé se znevýhodněním mohou potýkat (např. bariéry ve společnosti, předsudky, jazyková či ekonomická omezení), a zda zaznívají argumenty, proč je důležité usilovat o spravedlivé zacházení pro všechny. Při skupinové práci sleduje, zda žáci navrhuje konkrétní a realistické způsoby, jak by mohla třída nebo škola podpořit spolužáka se znevýhodněním.

Ve vztahu ke klíčovým kompetencím se učitel rovněž zaměřuje na to, zda žáci uvádějí, že jejich chování má vliv na druhé a na prostředí ve třídě (kompetence k občanství a udržitelnosti), a zda projevují empatii, respekt a ochotu hledat společná řešení (kompetence osobnostní a sociální).

Zdroje

Člověk v tísni. Šárka a Tereza. In: YouTube. 11. října 2012. Dostupné z: <https://youtu.be/umzEmdQVkgk?si=d4lwFDO7LK-T-8XMx>. [citováno 6. května 2025].